

G eandewei

Bidden in
een restaurant

Aandacht voor
bestaansonzekerheid

Protestantse
Kerk

Luisteren naar doven

Inspiratie uit de strategie van David

Column René Romijn

Genant?

Wij zaten in een restaurant. Dat deden we vroeger vaker dan tegenwoordig. Wij waren op weg naar huis, maar de dag was al aardig op streek en we hadden nog een heel eind te gaan.

Aan een tafeltje naast ons (op een meter of twee) zaten twee dames van middelbare (?) leeftijd. Hun maaltijd werd geserveerd. En toen vouwden zij hun handen en sloten hun ogen. Zij spraken in stilte een gebed uit voor hun eten. En dat dwars door het stemmagedruis en de muzak heen in dit restaurant.

Was ik de enige die het zag? Wij deden het niet en vroegen ons naderhand af: waarom zij wel en wij niet? Zijn wij moderner of generen wij ons eerder? Zaten zij met hun geloof te koop of moffelden wij het onder tafel? En als wij ons geneerden, waarvoor dan, of voor wie?

Toen mijn vrouw en ik elkaar pas hadden leren kennen werd ik 'meegetroond' naar een familie-etentje bij haar opa thuis. De hele familie was aanwezig, een tafel vol. Die opa, een echte pater familias, opende de maaltijd met een stukje lezen uit de Bijbel. En toen vroeg hij aan mij (!) of ik wilde voorgaan in gebed. Hardop. Ik ervoer dat als een soort examen.

En daar zat ik toen als studentje theologie. Ik was hier totaal niet op voorbereid (mijn 'verkering' trouwens ook niet!) en moest á la minute iets verzinnen. Dit was een goed gereformeerde familie en dat was ik niet...Voor wie geneerde ik mij toen?

Inmiddels is bidden voor het eten voor mij vooral stil zijn, even verbinding zoeken met de Eeuwige. Ik doe dat zonder woorden in mijn hoofd of uit mijn mond. Woorden laat ik bij het bidden graag over aan predikanten in de kerk. Misschien een beetje laf, maar ikzelf heb teveel vragen over het bidden om dat nog onbevangen te kunnen doen. Zou de Eeuwige zich nu voor mij geneeren?
*René Romijn uit Drachten
is gepensioneerd docent godsdienst*

Meditatie De strategie van David

'De Heer die me gered heeft uit de klauwen van leeuwen en beren, zal me ook redden uit de handen van deze Filistijn.'

1 Samuel 17: 37

door ds. Inge de Rouwe

De geschiedenis van de jonge David die de reus Goliath verslaat, spreekt nog steeds tot de verbeelding. Hij vecht op een ongebruikelijke manier en wint. Toen ik het herlas leerde ik drie principes die wij vandaag nog steeds kunnen gebruiken.

David wordt naar het legerkamp gestuurd, waar zijn broers, in dienst van koning Saul gelegerd zijn om tegen de Filistijnen te vechten. Daar staat Goliath al veertig dagen lang het leger van koning Saul uit te dagen. Het is een boom van een kerel, geheel gekleed in een zware, kostbare wapenrusting (1 Samuel 17: 4-7). Hij spot met het leger en met de macht van God, op zo'n manier dat iedereen verlamd raakt en angstig wordt.

David hoort en ziet wat er gaande is. En hij spreekt zijn verbazing en afschuw uit. Jongeren kunnen soms zo duidelijk de vinger op zere plek leggen en ongenueanceerd en simpel zeggen waar het op staat. Dat is niet altijd gemakkelijk te verteren, maar soms wel een *wake up call*. Hij zegt tegen Saul: 'We hoeven om die Filistijn toch niet de moed te verliezen Heer, Ik zal met hem het gevecht aangaan.' (1 Samuel 17:32). Het is waanzin, maar alle bekende strategieën hebben tot nu toe niet geholpen. Daarom geeft hij David de ruimte om het op zijn manier te doen.

Geloofs-strategieën

David denkt niet in oorlogs-strategieën, maar in geloofs-strategieën. En daarmee verandert het hele speelveld. Hij vecht ten eerste niet voor zijn eigen overwinning, maar voor de goede naam van de Levende God (1 Samuel 17: 36 en 45). Ten tweede vecht hij niet op de oude manier, van top tot teen gewapend, maar onbeschermd en kwetsbaar. Hij vertrouwt er op dat God Hem zal bijstaan op een manier die bij zijn eigen vaardigheden past,

in dit geval een slinger met vijf steentjes. Ten derde weigert hij om die reden het harnas van Saul aan te trekken; het past hem niet en het belemmert hem.

Wij kunnen hieruit drie geestelijke principes halen die ons kunnen inspireren in deze tijd. De eerste is dat het niet gaat om onze eigen eer of gelijk, maar om Gods koninkrijk. Daarom moeten we ons altijd afvragen hoe Hij onze woorden en daden zou beoordelen. Vertegenwoordigen wij Zijn boodschap, of onze eigen belangen? Ten tweede vraagt dat van ons dat we niet tot de tanden bewapend zijn, maar kwetsbaar durven te zijn, ook al is dat eng of zullen andere mensen zeggen dat je terug moet vechten met dezelfde wapens. Ten derde mogen we vertrouwen op de talenten en ervaringen die God aan ons persoonlijk gegeven heeft. Hij geeft ons wat we nodig hebben en maakt gebruik van de dingen die bij ons passen. We kunnen ons natuurlijk laten adviseren door mensen die ervaren zijn in bepaalde situaties, maar we moeten er ook voor waken dat we een harnas aantrekken dat niet bij ons past en ons zelfs belemmert.

Zoek uw kracht in de Heer

Onze Heer Jezus heeft het ons voorgeleefd. Hij vertegenwoordigde niet Zijn eigen belangen, maar sprak over het koninkrijk van God. Dat deed hij zonder te vechten, zonder zich te bewapenen, op een wijze die veel mensen niet begrepen. Hij trok de wapenrusting van God aan, die door Zijn Heilige Geest ook aan ons wordt gegeven en haaks staat op de wereldse wapens. De apostel Paulus zegt het nog eens na in Efeziërs 6: 10-17: Ten slotte, zoek uw kracht in de Heer, in de kracht van zijn macht. Trek de wapenrusting van God aan om stand te kunnen houden.....

*ds. Inge de Rouwe is predikant van Protestantse
Wijkgemeente Huizum-West, de Kurioskerk*

Leesrooster

Week 42, 15 t/m 21 oktober

zondag Openbaring 2:12-17
maandag Openbaring 2:18-29
dinsdag Openbaring 3:1-6
woensdag Openbaring 3:7-13
donderdag Openbaring 3:14-22
vrijdag Psalm 73
zaterdag Matteüs 22:1-14

Week 43, 22 t/m 28 oktober

zondag Matteüs 22:15-22
maandag Matteüs 22:23-33
dinsdag Matteüs 22:34-46
woensdag Psalm 109:1-20
donderdag Psalm 109:21-31
vrijdag Openbaring 4:1-11
zaterdag Openbaring 5:1-14

Persoonlijk

Ruimte voor bestaansonzekerheid

In aanloop naar de verkiezingen van 22 november is er één woord dat voortdurend opduikt: bestaanszekerheid. Dat is niet vreemd. Het woord 'bestaanszekerheid' staat in de grondwet en het is de plicht van de overheid om hiervoor zorg te dragen. Toch zou ik wil pleiten voor meer aandacht voor bestaansonzekerheid.

door Jolanda Tuma

Bestaanszekerheid wordt in eerste instantie vaak afgemeten aan financiële mogelijkheden zoals inkomen en huisvesting. Maar bestaanszekerheid heeft ook te maken met sociale, mentale en gezondheidsaspecten van het leven. Aan financiën is van alles te sleutelen en te sturen, maar sociale, mentale of fysieke zekerheid bestaat principieel niet.

Hoe om te gaan met die onzekerheid is een vraag die ik als geestelijk verzorger en pastor nogal eens tegenkom. Wanneer bestaanszekerheid in het geding is resonanceert de vraag naar zin, betekenis en spiritualiteit vaak automatisch mee.

Dag Hammarskjöld

Hoe omgegaan wordt met bestaans(on)zekerheid hangt zeer af van hoe je het leven in het algemeen, en hoe je je eigen bestaan en dat van je naasten in het bijzonder, beschouwt. Het brengt me bij een citaat uit het dagboek van Dag Hammarskjöld, *Merkstenen*, waarin hij schrijft:

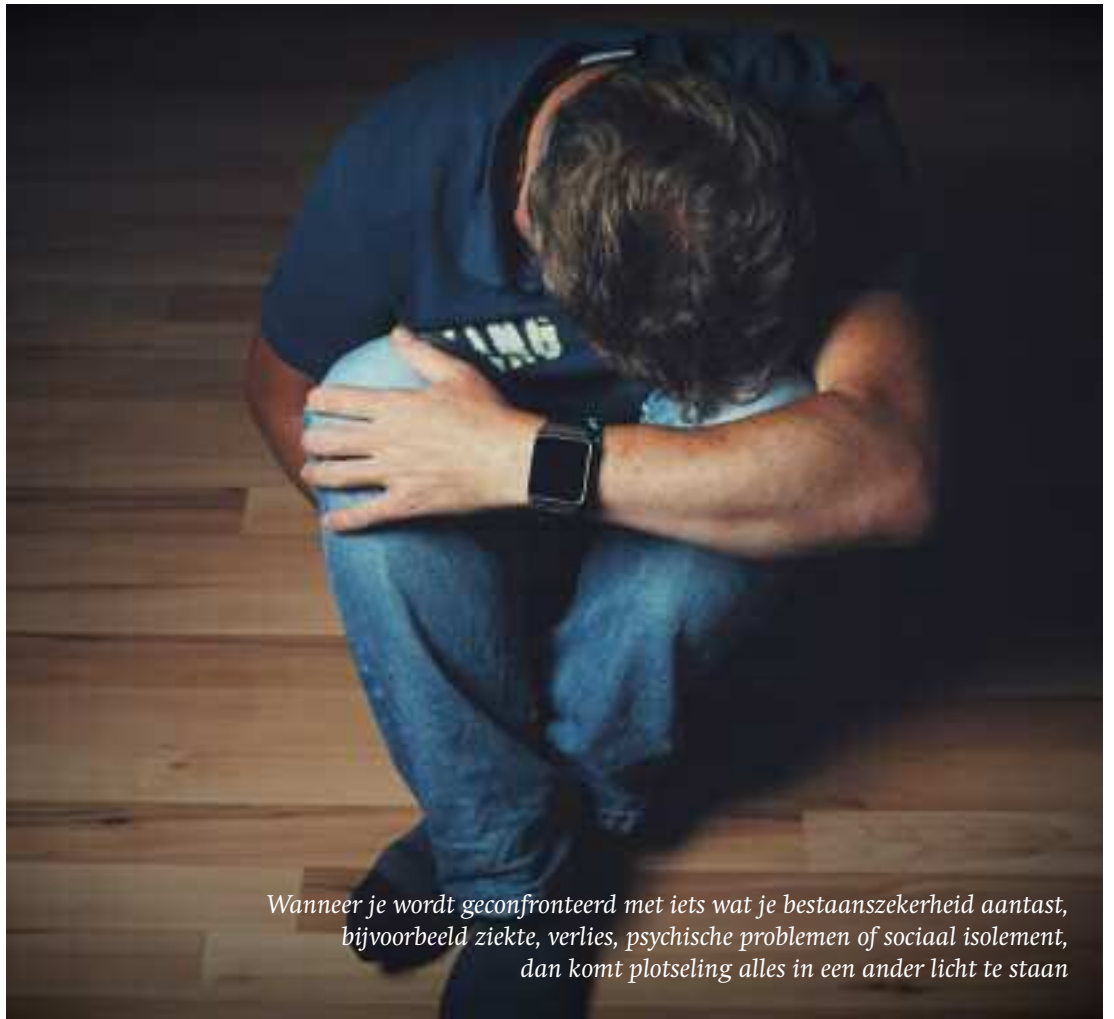
'Het schiet door je heen: Je had even goed nooit kunnen bestaan. Met een vast salaris, een bankrekening en een portefeuille onder je arm wordt evenwel verondersteld dat je jezelf als vanzelfsprekend beschouwt. Wat je bent kan anderen interesseren. Niet dat je bent.'

Uit deze woorden van Hammarskjöld spreekt een inzicht dat nogal eens ondersneeuwt in het dagelijks leven en misschien ook wel helemaal niet populair is: het leven, je eigen bestaan en dat van je naasten, is geen vanzelfsprekendheid maar een geschenk. En daaruit voortvloeiend: voor een geschenk kun je dankbaar zijn (of niet), maar aan een geschenk kun je in elk geval geen eisen stellen. Dan is het namelijk geen geschenk meer.

In de tijd dat ik biologie studeerde en leerde hoe het leven in elkaar zit, werd ik soms overonderd door de schoonheid van de kleinste details die ik onder de microscoop gewaar werd of juist van de verwevenheid in het grote geheel die ik in het bos of in de zee terugzag. Dat er überhaupt leven is ontstaan op onze planeet aarde, is misschien wel het grootste wonder. En meer persoonlijk: toen mijn kinderen werden geboren kon ik alleen maar denken: dank, dank, dank!

De verwondering verdwijnt

Maar voor je het weet wordt het leven, lijkt het bestaan, weer heel vanzelfsprekend. Dan komt de vraag 'Wat je bent', met alles wat daarbij hoort aan hebben en houden, steeds meer in de schijnwerpers te staan en kan de verwondering over het geschenk 'dat je bent' steeds meer achter de coulissen verdwijnen.

Wanneer je wordt geconfronteerd met iets wat je bestaanszekerheid aantast, bijvoorbeeld ziekte, verlies, psychische problemen of sociaal isolement, dan komt plotseling alles in een ander licht te staan

Dit gaat meestal best lang goed, tot er iets gebeurt waardoor de rollen plotseling weer worden omgedraaid.

Wanneer je wordt geconfronteerd met iets wat je bestaanszekerheid aantast, bijvoorbeeld ziekte, verlies, psychische problemen of sociaal isolement, dan komt plotseling alles in een ander licht te staan. Dan verdwijnt 'wat je bent' achter de coulissen en staat 'dat je bent' zomaar weer in de spotlights. Dan verandert bestaanszekerheid in bestaansonzekerheid en staat de vraag hoe daar mee om te gaan weer nadrukkelijk in de belangstelling.

In religieuze tradities spelen de dankbaarheid voor het leven en de vraag hoe om te gaan met bestaansonzekerheid een centrale rol. Het vormt bijna de kern van religie om ons zelf steeds opnieuw te verhouden tot het leven, dat in religieuze zin vaak wordt beschouwd als een geschenk, van God of welke woorden je daar ook aan geeft. Ook is er binnen religieuze tradities altijd veel aandacht geweest voor de vraag hoe om te gaan met de scheuren in het bestaan en de daarbij behorende bestaansonzekerheid.

Nu voor veel mensen de kerk niet meer zo in het vizier is, wordt de vraag hoe om te gaan

met bestaansonzekerheid vaak niet meer binnen een kerkelijke context gesteld, maar zijn er velerlei specialisten die klaarstaan om mensen daarin te begeleiden. Dat is een groot goed en ook zelf ben ik werkzaam als geestelijk verzorger buiten een kerkelijke context. Maar toch bekruipt me een gevoel dat er iets fundamenteels verloren lijkt te gaan.

In de komende tijd zal in het politieke debat het woord bestaanszekerheid nog honderdduizend keer klinken, en het is goed dat daar aandacht voor is. Toch pleit ik voor meer aandacht voor de omgang met bestaansonzekerheid en dat heeft vooral te maken met de manier waarop het leven wordt beschouwd.

Misschien vergis ik me, maar ik heb de indruk dat het leven vaak wordt beschouwd als een recht waaraan je eisen kan stellen. Ik mis het geluid van de verwondering, het geluid van het leven als geschenk, een geschenk waar je dankbaar voor mag zijn. Wat mij betreft mag het wonder 'dat je bent' wel wat vaker in de spotlights worden geplaatst. En daar zouden we ook vanuit onze kerken best wel wat meer stem aan mogen geven.

Jolanda Tuma uit Winsum (Gr) is vrijgevestigd geestelijk verzorger en een vaste medewerker van Geandewei

Byldspraak - Willem Wilstra

Preekstoel

Het mysterie in Psalm

Zich het mysterie

foto: Marieke van Heeringen

Fan 't simmer wiene wy yn it Noarske Stavanger. Wy koene dêrwei mei in bus in útflecht meitsje nei de Lysefjord, dêr't in klif sa'n seishûndert meter boppe it wetter útstekt. It stiet offisjeel te boek as 'Preike-stolen'. Yn de rots sit in grutte skuor dy't permanint troch geologen yn 'e rekken hâlden wurdt.

Spitigernôch wie it in slim reinige dei, gjin 'fotowaar' en boppedat wie it lange paad mei sok waar foar ús te swier. Lokkich haw ik yn myn freonerûntsje ien - Marieke van Heeringen - dy't op in eardere dei wol in foto makke hat!

Tûzenen minsken wolle it 'wrâldwûnder' sjen fan de fjorden, dy't mei de iistiid ûnt-stien binne. De langste is de Sognefjord fan goed twahûndert kilometer. Dat is ek de djipste, mei 1308 meter. De natuer yn 'e fjorden is oerweldigjend!

Psalm 90 : 1 en 2

'Jo hawwe, o Hear,
yn lang fersleine dagen
in hinne kommen west
foar staach nei stagen.
Geslachten libje, bloeie en ferdwine:
hja mochten jo ûntferming ûnderfine.
Wy bouwe fierder op'e geve grûn
fan jo beloften en jo trou ferbûn'.

'Ear't noch de bergen, Hear,
de dage seagen,
Jo skieding makken
tusken lân en weagen,
ear't Jo de wrâld
mei groei en bloei bedieken,
en nacht en dei
lûd fan jo wurken sprieken,
fan ivichheid, o God, bestiene Jo,
yn ivichheid deselde, doe en no'.

Douwe A. Tamminga

In zijn verkondiging naar aanleiding van 1 Korintiërs 2:7-10 zegt hij: *'Leven zonder mysterie betekent aan (...) de werkelijkheid van onszelf, van de ander, van de wereld voorbijgaan. Het betekent aan de oppervlakte blijven. Het betekent dat wij de essentiële dingen van het leven niet zien, of ze zelfs loochenen. Er bestaat geen groter mysterie dan dit, dat God ons liefheeft en dat wij Hem mogen liefhebben.'* (Zie kader)

Aan het bewind van Hitler vooraf gingen de jaren 1921-1932, met veel geweld in de samenleving, vooral door aanhangers van Hitler, zoals de Sturm Abteilung (S.A.). Bonhoeffer, zijn broer Klaus en twee zwagers werden in 1945, vlak voor het einde van de Tweede Wereldoorlog, op bevel van Hitler gedood, maar na 1945 koos Duitsland voor hun 'wijsheid'.

In Nederland neemt momenteel het geweld toe, op straat en tegen politici, politie en rechters. Politici die stoppen doen dat, naar hun zeggen, mede vanwege dit geweld. Burge-meesters van grote steden klagen dat de georganiseerde misdaad de democratie bedreigt.

Net als Bonhoeffer vonden Titus Brandsma, Kaj Munk, Martin Luther King, Desmond Tutu en veel anderen moed tot verzet in wat Bonhoeffer 'de eerbied voor wat van boven komt' noemt. Zij dagen ons uit om dit mysterie serieus te blijven nemen. Psalm 119 is een ideaal middel om het ons eigen te maken.

Van bidden naar doen

Mijn ervaring met Psalm 119 is dat je je voelt overweldigd door de veelheid van thema's. Daarom kies ik in deze serie steeds enkele verzen bij één onderwerp. In dit artikel zijn dat verzen die gaan over ogen, handen, hart, mond en voeten in hun relatie tot het mysterie. De gelovige raakt totaal, van top tot teen, met verstand en hart tot voeten, betrokken in het mysterie. We zien het in de cursief gedrukte verzen. Het proces waarin wij ons het mysterie eigen maken begint als we met de psalm méé bidden:

'Neem de sluier van mijn ogen, dán zal ik zien hoe wonderlijk mooi Uw wet is' (vers 18)

Elders gebruikt hij het woord smachten: *mijn ogen smachten* (vers 82, 123) en *mijn ziel smacht* (81). Nog sterker verwoord in: *mijn hartstocht voor U verteert mij* (139).

Waarom? Omdat God JaHWÉH voor hem de bron is van pure liefde en trouw en van bevrijding van onrecht (123). De ogen ontdekken dat wonder. (Zie ook de verzen 27 en 129 en 2 Kor. 3:16). En dan, dán willen de handen die schat ontvangen, koesteren!

119 (4)

eigen maken

Bij het aantreden van Hitler in 1933 zegt de bekende Duitse predikant Dietrich Bonhoeffer voor de radio: 'De Führer kan een Verführer zijn': 'de leider een verleider'. In 1934 zegt hij, in een aangrijpende preek, dat mensen geen gevoel voor het mysterie meer hebben.

door ds. Doede Wiersma

'Ik hef mijn handen op naar Uw geboden, ik heb ze lief.' (48)

De hier afgedrukte gouache van Marc Chagall toont de handen van de gevende God en de ontvangende mens. Ontroerend is dit overhandigen van het mysterie. Kunstenaars als Chagall, maar ook bijvoorbeeld Bach en Rembrandt, brengen het mysterie heel nabij.

De 'modelgelovige' in de Psalm belijdt: *'Uw handen hebben mij gemaakt'* (73) en bidt: *'Laat Uw hand mij te hulp komen'* (173). En hij, als dienaar van God, verlangt met de dienaar uit Jesaja 53 dat Gods idealen *'door zijn hand voortgang hebben'*. (vers 10; NBG).

Ook Jezus ziet zijn profiel als dienaar (diaken) en verwacht dat zijn volgelingen dienen: *'Ik ben in jullie midden als iemand die dient. De belangrijkste onder jullie moet de minste worden en de leider de dienaar.'* (Lukas 22: 27 en 26). Maar dat moet dan een zaak worden van 'met hart en ziel!' En dus is het gebed:

'Neig mijn hart naar Uw richtlijnen en niet naar winstbejag.' (36)

De oudere Spreuken, vanaf hoofdstuk 10, beginnen niet voor niets met: 'Oneerlijk verkregen rijkdom baat je niet' (Spreuken 10: 2). Het is het kernthema in de opvoeding van Spreuken: 'Velen willen almaar meer bezit, maar de rechtvaardige geeft zonder ophouden.' (21: 26). Psalm 119 getuigt van deze opvoeding: 'leven met de richtlijnen van God geeft meer vreugde dan rijkdom en overvloed.' (vers 14, zie ook 72, 127 en 162). Dit is toch heel actueel in onze samenleving waar materialisme en genotzucht hoogtij vieren?

De gelovige in Psalm 119 kiest voor de idealen van God. En waar zijn hart vol van

Marc Chagall - Moïse recueille les Tables de la Loi, 1931

is, stroomt zijn mond van over!

Mijn lippen hebben uitgesproken wat Uw mond ons voorschreef. (13;72)

Laten mijn lippen overvloeien van lof. (43;171;172)

Die levensweg gaan

Als ogen het mysterie hebben ontdekt, handen het koesteren, hart en ziel het bergen, mond en lippen er uiting aan geven, dán willen de voeten dat pad en die levensweg gaan.

Verkondiging van Dietrich Bonhoeffer in 1934 over I Korintiërs 2: 7- 10: 'Het Mysterie' of 'anti 'Heil' Hitler'

- Waar wij over spreken is Gods verborgen en geheime wijsheid: vóór alle tijden heeft God besloten dat wij door haar zouden delen in zijn luister. Geen van de machthebbers van deze wereld heeft die wijsheid gekend (zich eigen gemaakt, DW); zouden ze haar wel hebben gekend, dan zouden ze de HEER van alle luister niet hebben gekruisigd.
- Maar het is, zoals geschreven staat: Wat het oog niet heeft gezien en het oor niet heeft gehoord, wat in geen mensenhart is opgekomen, dat heeft God bestemd voor wie Hem liefheeft. (Jesaja 64: 3)
- Aan ons heeft God dit geopenbaard, door de Geest, want de Geest doorgrondt alles, ook de diepten van God.

Dat maakt de inleiding (vers 1-3) van de psalm duidelijk. Het zijn wegen en paden die God wijst in zijn leef- en rechtsregels, normen en geboden.

'Uw woord is een lamp voor mijn voet, een licht op mijn pad' (105)

'Houd mij ver van bedriegelijke wegen' (29)

'Ik heb de betrouwbare weg gekozen' (30)
'Met wat houdt wie jong is zijn pad schoon?'

Door het te bewaken volgens Uw woord' (Naardense Bijbel).

Elk pad dat slecht is mijden (101) *en het leugenpad haten* (104, 128).

Het is de moeite waard om de psalm te lezen en dan te letten op die woorden en werkwoorden die verband houden met weg en pad.

Liefde

Als diepste verwoording van het mysterie geldt voor christenen: 'Want God had de wereld zo lief dat Hij zijn enige Zoon heeft gegeven' (Johannes 3:16)

Deze liefde van God voor de wereld roept als antwoord van de kerk het 'wereld-diaconaat' op. De Protestantse Kerk is met honderden projecten van Kerk in Actie wereldwijd actief.

Het is maar één bewijs voor de juistheid van een uitspraak van Chagall: 'Zonder mystiek geen sociale beweging.' Volgens de inleiding (1-3) op deze indrukwekkende psalm leidt dit leven tot het grootste geluk. Zo lezen we het ook in de berijmde versie in het Liedboek, vers 1:

Welzalig wie de rechte wegen gaan wie in de regels van Gods wijsheid treden.

Zalig wie zijn getuigenis verstaan, van ganser harte zoeken naar zijn vrede.

Geen onrecht en geen dwaling lokt hen aan

De weg der zondaars (misdadigers, DW) wordt door hen gemeden.

Doede Wiersma was medewerker Oude Testament aan de Rijksuniversiteit Groningen en is emeritus predikant in de Protestantse Kerk

Diversen

Kerken en Landbouw komt met gespreksgroep gestopte boeren

De Werkgroep Kerken en Landbouw komt met een gespreksgroep voor agrariërs die in de afgelopen drie jaar zijn gestopt. In groepjes van maximaal acht personen wordt besproken wat ze allemaal hebben meegemaakt bij het beëindigen van hun boerenbedrijf en wat hen nog te wachten staat. De bijeenkomsten zijn op maandagochtend van 9.30 tot 12.30 in het dorps huis van Nijega. Van deelnemers wordt verwacht dat ze alle keren komen: op 27 november ('Je bedrijf je leven'), 11 december ('Het besluit om te stoppen'), 8 januari ('Stoppen met je bedrijf') en 22 januari ('Werken aan de toekomst'). Opgave is mogelijk tot 1 november bij Douwe Hiemstra via (06) 837 94 625 of info@kerkenlandbouw.nl, meedoen kost 50 euro in totaal en vol is vol.

Marius Koppe op 20 oktober bij Vrouwenochtend Burdaard

De organisatie van de Interkerkelijke Vrouwenochtend in Burdaard heeft voor de bijeenkomst van vrijdag 20 oktober ds. Marius Koppe vastgelegd. De emeritus-

predikant uit Dokkum spreekt over 'Het herstel van Israël'. De deur van MFC Het Spectrum aan de Schoolstraat 12 gaat open om 9.00 uur, de lezing begint om 9.30 uur. Er is oppas aanwezig. Toegang inclusief koffie/thee en cake is 5 euro, daarnaast is er een collecte voor de onkosten.

Ontmoetingsmiddag in Meppel van Interkerkelijk Dovenpastoraat

Op zaterdag 18 november 2023 is er een ontmoetingsdag voor ouders en hun dove of slechthorende kind(eren) in de (denk- en leefwereld van de) basisschoolleeftijd. Ook wordt deel 1 van de *Kijk- en Luisterbijbel in de Nederlandse Gebarentaal* gepresenteerd. De dag wordt georganiseerd door het Interkerkelijk Dovenpastoraat (IDP) en de belangenverenigingen Dit Koningskind en Op weg met de ander. Het thema is: 'Ik zie het zo'. Het gaat daarbij over de vraag hoe ouders hun visuele geloofsopvoeding kunnen vormgeven en welke materialen zij daarbij kunnen gebruiken. Voor de dove en slechthorende kinderen en voor hun horende broertjes en zusjes is er een parallel programma. De dag is gratis, een vrijwillige bijdrage wordt gewaardeerd. CGK De Hoeksteen in Meppel gaat open om 10.30 het programma duurt van 11.00-15.00 uur, inclusief lunch. Aanmelden verplicht, vóór 13 november, via www.opwegmetdeander.nl.

Gebarendominee Luisteren naar doven

Stel je voor: je leest een nieuwsbericht over het schoolbestuur van een basisschool. Het bestuur heeft besloten dat er geen horende leerkrachten meer benoemd mogen worden. Je wrijft je ogen uit en zegt: „Dat is toch te absurd voor woorden?” *door Martin Visser*

Ja, en toch was het jarenlang de praktijk op de Guyotschool voor dove kinderen in Groningen (en ook op andere dovenscholen zoals te Voorburg, Sint-Michielsgestel, Amsterdam en Rotterdam): er mochten geen dove leerkrachten werken. Waarom niet? Omdat men bang was dat ze dan gebaren zouden maken richting de dove leerlingen. Dat zou slecht zijn voor de taalontwikkeling van deze leerlingen. Gelukkig is deze situatie al weer even verleden tijd. Maar toch...

Boek

Het was één van de vele dingen die mij opvallen bij het lezen van het nieuwe boek van Henk Betten, met de titel *Van taboe naar erkenning*. Een leven vol gebaren. In dit boek neemt Henk je als lezer mee door zijn leven. Hij werd geboren in Langedijke in 1938. Vanaf zijn geboorte was hij doof. In zijn boek vertelt hij hoe hij als zijn weg vond in de horende maatschappij.

Als je het boek leest, val je van de ene verbazing in de andere. Ik zou zeggen: koop of leen en lees het boek. Waarom? Vooral omdat je hier uit de eerste hand het verhaal van Henk zelf leest. En zijn verhaal is ontzettend de moeite waard om naar te luisteren. Luisteren naar dove mensen is vroeger veel te weinig gebeurd. Waarom niet? Omdat doven niet als volwaardig werden gezien!

Eerlijk en verbindend

Henks boek bewijst hoe ontzettend onterecht dat was. Juist daarom moeten horende mensen met dubbele aandacht luisteren naar het verhaal van dove mensen. Want het gebeurt

helaas nog steeds dat doven als onvolwaardig worden gezien! Des te meer vond ik het mooi en leerzaam om te zien hoe Henk daarover schrijft: eerlijk en verbindend. Je kunt echt veel van hem leren...

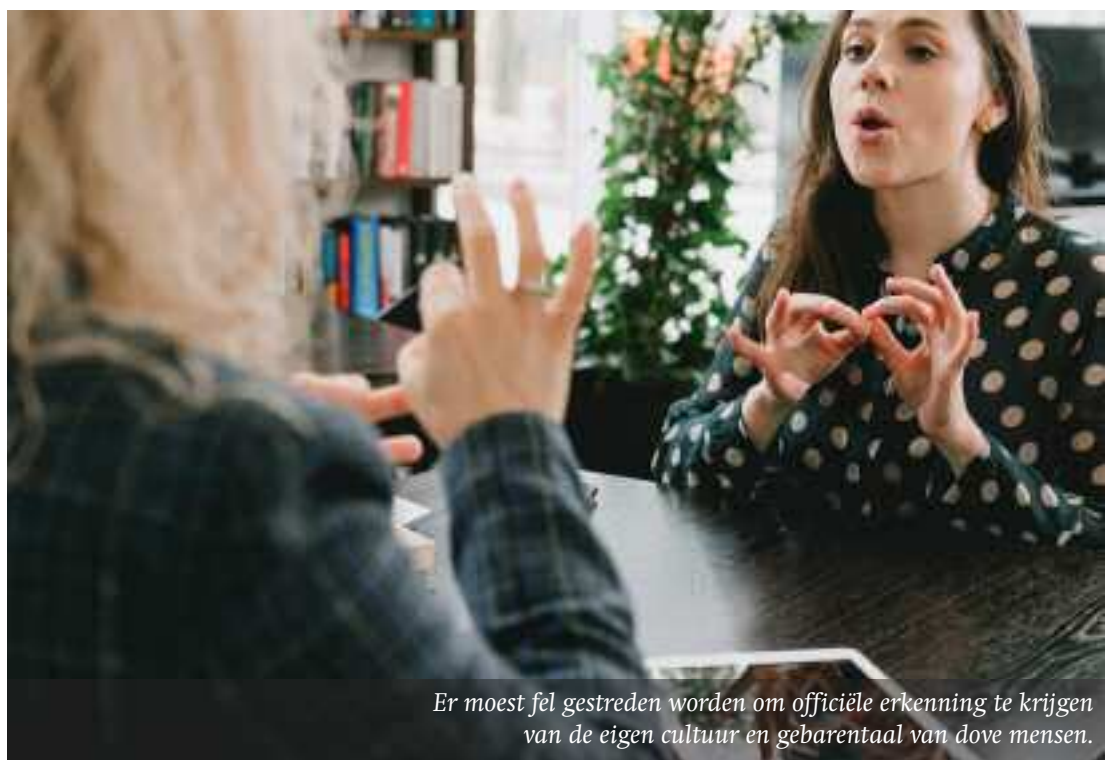
Het voorwoord is geschreven door Peter van Veen. Hij heeft diverse boeken geschreven over de geschiedenis van de doven. Hij typeert Henk Betten als een beminnelijke strijder. Dat is precies hoe ik zelf hem ook heb leren kennen. En gestreden moest er worden door de doven! Vooral om officiële erkenning te krijgen van de eigen cultuur en gebarentaal van dove mensen.

Uiteindelijk kwam de juridische erkenning toen koning Willem Alexander op 16 maart 2021 (!!) zijn handtekening zette onder de 'Wet erkenning Nederlandse Gebarentaal'. Dit kroonjuweel op de emancipatie van de doven is onlangs opnieuw gevierd, op 23 september, Internationale dag van de gebarentaal is. Het was toen ook Werelddovendag in 's Hertogenbosch. Na lezing van dit boek begrijp je waarom dit echt een feest waard is!

N.a.v. Henk Betten,
Van taboe naar erkenning.
Een leven vol gebaren.
Elikser, Leeuwarden,
ISBN: 9789463655606,
19,50 euro

ds. Martin Visser is gebarendominee van het Interkerkelijk Dovenpastoraat. Hij is te bereiken via gebarendominee@outlook.com of (06) 574 23 270, www.doofenkerk.nl

Er moest fel gestreden worden om officiële erkenning te krijgen van de eigen cultuur en gebarentaal van dove mensen.

Boekbespreking

Bekker komt opnieuw tot leven

In 1691 verscheen 'De Betoverde Wereld', een geruchtmakend boek van de hand van de Amsterdamse predikant Balthasar Bekker, waarvan de volledige editie in vier delen in 1693 op de markt kwam. Onlangs publiceerde Bart Leeuwenburgh, docent aan de Erasmus Universiteit in Rotterdam, een hertaalde bloemlezing van het zeer omvangrijke werk.

door dr. Jan Dirk Wassenaar

De rode draad in *De Betoverde Wereld*: de bestrijding van het geloof dat de duivel, goede en kwade geesten (oftewel duivels en engelen) zich bemoeien met en invloed uitoefenen op het leven van mensen. Bij strenge gereformeerden viel die strategie helemaal verkeerd. Ondertussen kaatste Bekker hun bal genadeloos terug. Hij beschuldigde degenen die wel in de macht en de invloed van de duivel geloofden impliciet van ketterij: zij geloofden niet in de almacht van God!

In de hertaalde bloemlezing brengt Van Leeuwenburgh *De Betoverde Wereld* opnieuw tot leven. De lezer die doorbijt – want het blijft wel taaie kost – krijgt boeiende verhalen voorgeschoteld. Titels als 'Spelden plassen in Kampen' en 'Bevallen van de duivel' geven wat dat betreft al te denken.

Aan de hertaalde bloemlezing gaat een uitvoerige inleiding van Van Leeuwenburgh vooraf. De lezer maakt (nader) kennis met Bekker en krijgt inzicht in het intellectuele klimaat waarin de omstreden predikant opereerde. Bekker was een vroege vertegenwoordiger van de Verlichting. Hij presenteerde een rationalistische uitleg van de bijbel. Daarnaast kwam hij met een materialistische interpretatie van de werking van de natuur.

Zuiveren van bijgeloof

In dit verband moet de naam van de filosoof Descartes genoemd worden. Maar Bekker ging niet zo ver als iemand als de filosoof Spinoza, die de rede boven de bijbel plaatste. Bekker bleef zich conformeren aan een aantal belangrijke dogma's van de Gereformeerde Kerk, zoals het geloof in de drie-eenheid van God en de goddelijkheid van Jezus.

Van Leeuwenburgh: 'Zijn rationalistische Bijbelinterpretatie diende ertoe om het geloof verder te zuiveren van bijgeloof, juist omdat dat ernstig afbreuk deed aan het ware geloof.' De auteur voegt er aan toe: 'In dat licht bezien bleef hij tot aan zijn dood een predikant in hart en nieren.'

Over 'het ware geloof' gesproken: in een interview in *Trouw* noemde Van Leeuwenburgh zichzelf atheïst. Hij heeft wel bewondering voor de principiële houding van Bekker, die het als zijn plicht zag om zijn waarheid te verkondigen, terwijl hij wist tot welke controverse zijn opvattingen zouden leiden. In het interview wijst Van Leeuwenburgh ook nog op een link met onze tijd: 'Bijgeloof is allerminst verdwenen, al zijn

het nu voor de meeste mensen geen spoken en duivels meer. Tegenwoordig doen hoogst bizarre complottheorieën de ronde. Er zijn mensen die de gekste dingen geloven. Op grond van wat? Bekker houdt ons ook nu nog een spiegel voor.' Waarvan akte!

Bart Leeuwenburgh,
De betoverde wereld
van Balthasar Bekker;
Boom Amsterdam,
ISBN 9789024446766;
29,90 euro

Beeld van Balthasar Bekker in zijn geboortedorp Mitselwier, gemaakt door Hans Jauta

Diversen

Peter Siebesma steunt met cd stichting Alde Fryske Tsjerken

Musicus Peter Siebesma heeft de cd *Eltse kear opnij* gepresenteerd. Het album is opgenomen in twaalf Friese kerken rondom in de provincie. Hij speelt op de orgels van die kerken improvisaties van Friese traditionals zoals De Wâldsang en Simmermoarn, maar ook van liedjes van De Kast, Twarres, Die Twa, Tim Douwsma en Gerrit Breteler. De nettowinst van elke verkochte cd is voor stichting Alde Fryske Tsjerken. Siebesma: „Steeds meer kerken komen in de problemen. Hun voortbestaan is verre van zeker. Straks moeten we het nog doen met een Friese horizon zonder kerktorens.” Met deze cd wil hij daarom de Friese kerken ondersteunen en de Friese orgels als cultureel erfgoed promoten: „Je kunt er meer op spelen dan kerkliederen of Bach!” De cd kost 15 euro plus 2,50 verzendkosten. Maak dus 17,50 euro over op IBAN NL 83 INGB 0001669642 t.n.v. P.R.Siebesma o.v.v. naam en postadres.

Korenfestival Frisia Cantat, 14 oktober op 5 plekken in Sneek

Ruim 1200 zangers en zangeressen van ongeveer 45 koren komen zaterdag 14 oktober naar Sneek voor Frisia Cantat. Dit korenfestival van de KCZB begint om 9.30 in de Grote of Martinikerk en spreidt daarna uit over vijf locaties, naast de Martinikerk de Sint Martinuskerk, het Witte Kerkje, de bibliotheek en het Fries Scheepvaartmuseum. Er zijn mannen- en vrouwenkoren, vocale ensembles, jongenskoren, gospelgroepen, popkoren, kerkkoren en gemengde koren en ieder koor zingt zijn eigen repertoire van klassiek tot modern maar ook popsongs, gospelmuziek, kerkelijke liederen en wereldlijke teksten. Ze treden allemaal op twee locaties op, steeds twintig minuten. Om 17.15 begint in de Martinikerk de slotmanifestatie. De toegang tot de meeste locaties is gratis.

Zingend naar de Zondag met de Verenigde Veluwse Koren

De Verenigde Veluwse Koren komen op zaterdagavond 21 oktober met ruim honderd zangers naar Damwâld om mee te werken aan Zingend naar de Zondag in de Gereformeerde Kerk aan de Foarwei 48. Het koor onder leiding van Leander van der Steen treedt op in de traditionele Veluwse klederdracht en brengt graag het eenvoudige geestelijke lied ten gehore. Vaste organist is Bert Elbertsen. Behalve luisteren kunnen de bezoekers van de avond uiteraard ook volop zelf zingen, onder andere uit de bundel van Johannes de Heer en de Evangelische Liedbundel. De avond begint om 19.30 en de toegang is zoals altijd gratis. Wel is er een collecte ter bestrijding van de onkosten.

VOLGENDE KEER ⁱⁿ G eandeweï

*Geloven zonder kerk is
als voetballen zonder elftal*

